

PSANÍ I – И

Je nutno rozlišovat mezi ukrajinskými slovy a slovy cizího původu, neboť pravidla pro psaní **i** a **u** se v závislosti na původu slova liší. Obecně platí:

- Na začátku slova se píše **I**.
- Nový ukrajinský pravopis zavádí psaní **И** na začátku některých vlastních jmen a slov turkického původu: *уйб́ен, ир, Ич-об́а, Кім Чен Ин*. **И** se píše na začátku některých citoslovcí a částic: *ич який хитрий*; ve slovech *икати, икання* a od nich odvozených.
- Některá slova mají variativní možnost psaní: *іри́й і у́ри́й, і́род і у́род*.

ПРАВОВИС I/И В НЕПРЄЯТЇХ СЛОВЕХ

И се пише

- Většinou se řídíme se podle výslovnosti. Souhlásky před **и** se vyslovují tvrdě: *листу, дитина, читати, широкий*.
- V řadě slov ve skupinách **-ри-**, **-ли-** mezi souhláskami v otevřených slabikách: *бриніти, гриміти, держати, кривавий, криніця, стриміти, тривати, тривога; глитати*.
- Ve tvarech rozkazovacího způsobu a v přechodnicích: *пиши, мовчи, кажи; пишучи, написавши*.
- V příslovcích typu: *по-вовчи, по-ведмежи*.
- Na konci slova po **г, к, ж, ґ**: *дороги, руки, шляхи, навкруги, тільки, трохи*.

I се пише

- Pokud se **i** střídá s **о** nebo **е**: *вечір – вечора, прірва – проривати, шість – шести, камінь – каменя, гірський – гора, кіт – ката*.
- Pokud nedochází ke střídání, řídíme se podle výslovnosti. Souhlásky před **i** se vyslovují měkce nebo změkčeně: *літо, ріка, вітер, чітко*.
- Na konci slova po **г, к, ж, ґ** pišeme **i** v nominativu a akuzativu plurálu adjektiv a pronomin: *довгі, сухі, такі, всякі*.
- V souladu s výslovností v řadě slov se v nepřízvučné pozici píše **-рі-**, **-лі-**: *дрімáти, дрімлівий, дрімóта, три́цати, перебріхувати; злітáти*.
- V předponách **від-**, **під-**, **прі-**: *відразу, прізвище, підхопити*.
- V sufixech **-ість**, **-ів**: *легкість, батьків*;
- V sufixech **-інь**, **-іння**, **-ій**, **-іш(ий)**, **-ісіньк(ий)**, **-юсіньк(ий)**: *височінь, торохті́й, стрункіший, нівісінький, ходіння*;

PRAVOPIS I/И VE SLOVECH CIZÍHO PŮVODU

И se píše

V obecných názvech

- po **д, т, з, с, ц, ч, ш, ж, р** (tzv. **pravidlo „devítky“**; mnemotechnická pomůcka «**де ти з'їси цю чашу жиру**») před kořenovou souhláskou (kromě **й**): *дискета, цирк, методика, стимул, зигзаг, шифр, риф, чипси, сигнал, джинси*.

!!! Výjimku z pravidla devítky tvoří církevní terminologie: *диякон, єпископ, єпитимія, єпитрахиль, камилавка, митра, митрополит, християнство* atd, ale *архієпископ, архієрей, архімандрит, клір, клірик* aj., v souladu s pravidlem devítky.

- ✓ Pokud následuje samohláska, pak pravidlo devítky neplatí: *діадема, діоптрія, тіофен, станція, адажіо, Чіо-чіо-сан*.
- Pro vlastní názvy pravidlo devítky neplatí.

V toponymech:

- V koncových **-ида, -ика**: *Арктика, Флорида, Колхида, Мексика, Корсика*.
- V toponymech a přímeních po souhláskách **дж, ж, ч, ш, щ, ц** před následující souhláskou: *Вірджинія, Алжир, Чилі, Чикаго, Йоркшир, Вашингтон, Лейпциг* (ale *Віші, Шіофок, Шиллер* (ale *Тиціан, Жіоно* před samohláskou).
- Skupina **-ри-** před souhláskami (kromě **й**): *Великобританія, Мадрид, Рим, Рига, Крим, Цюрих* (ale *Австрія, Ріо-де-Жанейро* před samohláskou, zejména jotovanou).

V jiných názvech po souhláskách **д, т** a v některých případech podle tradiční výslovnosti: *Аддис-Абеба, Единбург, Кордильєри, Сардинія, Скандинавія, Ватикан, Палестина, Тибет, Вавилон, Єгипет, Єрусалим, Китай*.

I se píše

V obecných názvech

- Na začátku slova: *ідея, інструкція, імпорт, інфляція, імітатор*;
  - Po souhlásce před samohláskou a **й**: *артеріальний, геніальний, аудієнція, клієнт, партійний, радій*;
  - Ve slovech končících na **-ія**: *артерія, рація*;
  - Na konci nesklonných slov po souhlásce: *візаві, журі, мерсі, парі, попури, колібри, таксі, поні, пенальті*;
  - Po **б, п, в, м, ф, г, к, х, л, н** před následující souhláskou: *бізнесмен, пірат, вітраж, міф, фільтр, гіпотеза, гід, кіно, хімія, ліра, німб*.
- !!! Výjimka: v souladu s výslovností se píše **И** :
- v dávno přejatých slovech: *бинт, бурмистер, вимпел, графин, кит, лимон, миля, скипидар, спирт* aj.;
  - ve slovech přejatých z východních jazyků, zejména turkických: *башкир, калмик, кизил, кинджал, киргиз, кисет, кишлак, кумис*;
  - v církevní terminologii: *диякон, єпископ, митра, митрополит, християнство*.

Ve vlastních jménech

- mezi souhláskou a na konci slov: *Кіпр, Гвінея, Лісабон, Міллер, Візантія, Хібіни, Кіплінг, Бірма, Ніцца, Міссісіпі, Сочі, Паганіні, Джерсі, Сімферополь, Сідней, Сінгапур, Сілезія, Россіні, Зімбabwe, Грім, Дідро, Овідій*.

Ї se píše

Po samohlásce: *архаїзм, героїка, інтуїція, мозаїка, сюїта, «Енеїда», Ізм айл, Ізраїль*.

!!! Ve složených slovech a po předponách se píše **І**: *новоірландський, антиісторичний, дезінфекція, дезінформація*.

1. Doplňte vynechaná И/І/Ї. Správnost si zkontrolujte podle pravopisného slovníku.

Д...ректор, с...таксис, ц...стерна, ж...раф, реч...тат...в, колор...т, ш...рма, транз...т, сп...рт, к...шлак, Аргент...на, К...тай, х...м...я, ...дея, пон..., п...нгв...н, пол...кл...н...ка, тр...умф, м...л...ц...я, пр...оритет, К...пр, тр...о, Горац...й, Гавай..., ате...зм, Ка...р, кру...з, Ізма...л, Ене...да, проза...к, моза...ка, ру...на, на...вний, сто...цизм, дру...ди, ауд...єнц...я, бенеф...с, Т...бет, Гаїт..., р...тор...ка, л...брето, вест...бюль, бадм...нтон, Чил..., грац...озний, к...парис, пенальт..., коеф...ц...єнт, его...ст, еп...скоп, моза...ка, ф...н...ш, жур..., оф...цер, дез...нфекц...я, рац...оналізація, тен...с, ек...паж, Пар...ж, Р...м, Амер...ка, Антаркт...да, кол...бр..., б...олог, ф...зика, Бр...танія, ...деал.

PSANÍ И А Е V NEPŘÍZVUČNÝCH POZICÍCH V KOŘENECH SLOV

Při psaní nepřízvučných [e] nebo [и], je nutno utvořit takový tvar slova či zvolit slovo se stejným kořenem, kde tato samohláska je přízvučná: *оселитися – оселя; медяник – мед; помилятися – помилка; зупинятися – зупинка.*

E se píše:

1. Plnohlási **ере, еле**: *очерет, пелена, дреза.*
2. Pokud se nepřízvučná hláska střídá s **і** nebo **о**: *плести, бо заплитати; чекати, бо очікувати; нести, бо заносити; АЛЕ: дитина – діти, сидіти – сідати, звисати – звісити.*
3. Pokud nepřízvučná hláska vypadává: *деньок, бо дня; весел, бо весло; АЛЕ: згинати – зігну, напинати – напну, відтинати – відітну.*
4. Tradiční pravopis: *левада, червоний, ко-черга, сметана.*

И se píše:

1. V otevřených slabikách **ри, ли**: *кри-ниця, гриміти, блищати, бриніти (АЛЕ бренькіт).*
2. Ve slovesných kořenech se píše samohláska **и** před přízvučným sufixem **-а-**: *видирати Х дерти, витирати Х терти, вмирати Х помер.*
3. Tradiční pravopis: *кишеня, тривога, хи-мерний, либонь.*

!!! Ve slovech cizího původu je nutno psaní **е, и** kontrolovat dle slovníku: *декада, делегат, диригент, дисципліна, легенда, лимон, пиріг, інтелект арод.*

2. Místo teček doplňte e, и, svůj výběr odůvodněte, potažmo zkontrolujte dle slovníku.

Б...р...говина, ш...л...стіти, ож...нитися, ст...блина, ауд...торія, по-в...рнутися, поп...редній, с...р...дина, вим...сти, поч...нати, р...віти, р...бристий, д...р...вій, характ...ристика, дзв...ніти, щ...б...тання, в...р...сневий, розм...нати, кр...сляр, в...рбовий, м...р...живо, п...ньок, д...шевий, вир...вати, м...ханіка, дж...р...льний, зв...ртатися, дз...ркальний, т...рнистий, т...сати, т...нок, розч...пити, зн...рвований, розч...сати, обт...рати, т...лятниця, ч...ремха, заз...мувати, заст...регти,

с...мирічний, р...тельний, пов...дінка, ущ...пнути, сп...котливий, відб...рати, заз...рати, поп...лице, коноп...ль, м...р...хтливий, груд...нь, дв...рцята, др...жати, заскр...готіти, гр...чаний, зд...вований, т...повий, заст...бнути, с...л...зень, д...л...тант, підн...бесся, л...гковажний, розт...нати, крап...лька, с...режка, с...кретар, р...пучий, р...портаж, р...гламент, п...л...хатий, п...люстки, м...нтол, м...нталітет, м...лосердний, м...стецтво, л...тючий, л...стити, л...б...дятько, к...лимок, кл...йкуватий, джм...линий, дж...нтльмен, д...корація, д...серт, д...настія, зад...міти, дз...нькотіти, відс...лити, відр...дагувати, б...сідувати, б...р...зина, б...льгійка, б...чок, б...р...жливий, б...н...фіс, оч...нята, оч...рствляти, сп...р...чалися, зам...тіль, загр...мований.

PSANÍ I A E V NEPŘÍZVUČNÝCH POZICÍCH V KOŘENECH SLOV

Při psaní nepřízvučných [e] nebo [и], je nutno utvořit takový tvar slova či zvolit slovo se stejným kořenem, kde tato samohláska je přízvučná: *оселитися – оселя; медяник – мед; помилятися – помилка; зупинятися – зупинка.*

E se píše:

1. Plnohlásí **ере, еле**: *очерет, пелена, дреза.*
2. Pokud se nepřízvučná hláska střídá s **i** nebo **о**: *плетти, бо заплітати; чекати, бо очікувати; нести, бо заносити; ALE: дитина – діти, сидіти – сідати, звисати – звісити.*
3. Pokud nepřízvučná hláska vypadává: *деньок, бо дня; весел, бо весло; ALE: згинати – зігну, напинати – напну, відтинати – відітну.*
4. Tradiční pravopis: *левада, червоний, ко-черга, сметана.*

И se píše:

1. V otevřených slabikách **ри, ли**: *кри-ниця, гриміти, блищати, бриніти (ALE бренькіт).*
2. Ve slovesných kořenech se píše samohláska **и** před přízvučným sufixem **-а-**: *видирати X дерти, витирати X терти, вмирати X помер.*
3. Tradiční pravopis: *кишеня, тривога, хи-мерний, либонь.*

!!! Ve slovech cizího původu je nutno psaní **е, и** kontrolovat dle slovníku: *декада, делегат, диригент, дисципліна, легенда, лимон, пиріг, інтелект аpod.*

3. Місто теček doplňte е, и, svůj výběr odůvodněte, potažmo zkontrolujte dle slovníku.

Б...р...говина, ш...л...стіти, ож...нитися, ст...блина, ауд...торія, по-в...рнутися, поп...редній, с...р...дина, вим...сти, поч...нати, р...віти, р...бристий, д...р...вій, характ...ристика, дзв...ніти, щ...б...тання, в...р...сневий, розм...нати, кр...сляр, в...рбовий, м...р...живо, п...ньок, д...шевий, вир...вати, м...ханіка, дж...р...льний, зв...ртатися, дз...ркальний, т...рністий, т...сати, т...нок, розч...пити, зн...рвований, розч...сати, обт...рати, т...лятниця, ч...ремха, заз...мувати, заст...регти,

с...мирічний, р...тельний, пов...дінка, ущ...пнути, сп...котливий, відб...рати, заз...рати, поп...лице,
коноп...ль, м...р...хтливий, груд...нь, дв...рцята, др...жати, заскр...готіти, гр...чаний, зд...вований,
т...повий, заст...бнути, с...л...зень, д...л...тант, підн...бесся, л...гковажний, розт...нати, крап...лька,
с...режка, с...кретар, р...пучий, р...портаж, р...гламент, п...л...хатий, п...люстки, м...нтол,
м...нталітет, м...лосердний, м...стецтво, л...тючий, л...стити, л...б...дятко, к...лимок, кл...йкуватий,
джм...линий, дж...нтльмен, д...корація, д...серт, д...настія, зад...міти, дз...нькотіти, відс...лити,
відр...дагувати, б...сідувати, б...р...зина, б...льгійка, б...чок, б...р...жливий, б...н...фіс, оч...нята,
оч...рствляти, сп...р...чалися, зам...тіль, загр...мований.